

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 439

**Problemy ekonomii,
polityki ekonomicznej
i finansów publicznych**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

Wydanie publikacji dofinansowane ze środków Fundacji KGHM Polska Miedź

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-594-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Agnieszka Barczak: Sezonowość i prognozowanie ruchu pasażerskiego w transporcie lotniczym na przykładzie Portu Lotniczego Szczecin-Goleńców / Air passenger traffic forecasting and seasonality on the example of Szczecin-Goleńców Airport	11
Iwona Bąk, Beata Szczecińska: Przestrzenne zróżnicowanie województw Polski pod względem sytuacji społeczno-gospodarczej / Spatial differentiation of Polish voivodeships in terms of socio-economic situation	23
Iwona Bąk, Beata Szczecińska: Wykorzystanie statystycznej analizy danych do oceny rynku pracy w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej / Application of statistical data analysis to evaluation of the labour market in Poland in comparison to the countries of the European Union	35
Patrycja Chodnicka-Jaworska: Determinanty ratingów kredytowych krajów strefy euro / Determinants of euro zone countries' credit ratings	47
Piotr Chojnacki, Tomasz Kijek: Wydatki na prace badawczo-rozwojowe a wartość rynkowa firm biotechnologicznych / R&D expenditures and market value of biotechnology firms	59
Magdalena Cyrek: Within and between sectoral sources of wage inequality across European Union countries / Wewnątrz- i międzysektorowe źródła nierówności płacowych pomiędzy państwami Unii Europejskiej	67
Marta Czekaj: Wybrane problemy sukcesji gospodarstw rolnych w Polsce / Selected problems of succession of farms in Poland.....	77
Mieczysław Dobija: Ekonomia pracy. Gospodarka bez deficytu z ograniczonymi podatkami / Economics of labor. Deficit free economy with limited taxes	90
Małgorzata Magdalena Hybka: Personal income tax expenditures in Germany and Poland / Preferencje w podatku dochodowym od osób fizycznych w Niemczech i w Polsce	104
Marcin Idzik: Financial inclusion in Poland in the segment of young consumers / Inkluzja finansowa w Polsce w segmencie młodych konsumentów...	115
Dorota Jegorow: Ekonomia próżni – wyzwania rozwojowe / Economics of emptiness – developmental challenges.....	126
Elżbieta Jędrych: Innowacje społeczne w przedsiębiorstwach / Social innovations in enterprises	134

Marcin Jędrzejczyk: Kwantytatywna formuła wyznaczania kursu centralnego w procesie rozszerzania unii walutowej / Quantitative formula to determine central rate in the process of monetary union extension.....	144
Adam Karbowski: Strategiczne znaczenie kosztu stałego ustanowienia współpracy badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw / Strategic meaning of the fixed set-up cost of R&D cooperation	154
Wojciech Kisiało: Nierówności regionalne a wzrost gospodarczy – weryfikacja hipotezy odwróconego U Williamsona / Regional inequalities vs. economic growth – testing Williamson’s inverted U-curve hypothesis	167
Krzysztof Kluza: Wpływ wzrostu stóp procentowych na ryzyko kredytowe jednostek samorządu terytorialnego / Effect of higher interest rates on credit risk of local government units	178
Iwona Kowalska: Konsekwencje finansowe dla gmin podwyższenia wieku obowiązku szkolnego / Financial consequences of raised school starting age for communes.....	194
Joanna Kuczevska, Sylwia Morawska: Court Excellence Model jako narzędzie poprawy sprawności organizacyjnej sądów / Court Excellence Model as a tool of improving the organizational efficiency of courts	206
Paweł Kulpaka: Niezachowanie względnego parytetu siły nabywczej w wybranych krajach członkowskich strefy euro w latach 1999-2015 / Disturbance of the relative purchasing power parity in the selected Member States of the eurozone in the years 1999-2015	219
Maria Miczyńska-Kowalska: Szanse i zagrożenia rynku pracy województwa lubelskiego na obszarach wiejskich / Opportunities and threats of the labour market in rural areas of Lublin Voivodeship	230
Teresa Miś: Rola funduszy i programów UE w wielofunkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich / The role of EU funds and programs in multifunctional rural areas development	241
Dawid Obrzeźgiewicz: Wpływ podatku od towarów i usług na płynność finansową przedsiębiorstwa / Impact of VAT on financial liquidity of company.....	253
Tetiana Paientko: Public debt in Ukraine: irrational management and risks leading to corruption / Dług publiczny Ukrainy: zarządzanie irracjonalne i zagrożenia prowadzące do korupcji	265
Kateryna Proskura: Concept and rules of thin capitalization as means of minimizing tax load / Koncepcje i zasady niedostatecznej kapitalizacji jako środki minimalizacji obciążeń podatkowych.....	274
Jurij Renkas: Ekonomia pracy. Teoria godziwych wynagrodzeń / Economics of labor. Theory of fair remuneration	284
Viktor Shevchuk, Agnieszka Żyra: Światowe ceny metali a wzrost gospodarczy w krajach Europy Środkowej i Wschodniej / World metal prices vs. economic growth in the Central and East European countries	302

Jerzy Sokolowski: Czynniki kształtujące strategie cenowe sprzedaży usług przez hotele / Strategies in shaping the price sales for hotel services	315
Joanna Stefaniak: Usługi w nowej strategii rynku wewnętrznego / Services in the New Single Market Strategy.....	324
Maciej Szczepkowski: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Republice Czeskiej na tle Europy Środkowo-Wschodniej / Foreign direct investment in the Czech Republic in comparison to CEE region	335
Anna Walczyk: Formulation of the cluster development strategy – selected aspects / Formułowanie strategii rozwoju klastra – wybrane aspekty.....	344
Adam Wasilewski: Przesłanki i uwarunkowania instytucjonalnego wsparcia transferu innowacji do sektora przetwórstwa spożywczego / Premises and conditions of institutional support for the innovation transfer to the food processing sector.....	362
Anna Wildowicz-Giegiel, Katarzyna Lewkowicz-Grzegorzczak: Podatek dochodowy jako instrument redystrybucji dochodów w Polsce na tle krajów UE-28 / Personal income tax as an instrument of income redistribution in Poland against the background of EU-28 countries	374
Michał Zaremba: Wpływ globalnego kryzysu finansowego na nierównowagi wewnętrzne w strefie euro / Impact of global financial crisis on the internal imbalances in the euro area.....	384
Jolanta Zawora: Działalność gminy w Niemczech i Polsce – uwarunkowania prawne, organizacyjne i finansowe / Activities of municipalities in Germany and Poland – legal, organizational and financial factors	393
Andrzej Zygula, Paweł Oleksy: Polityka dywidendowa spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie na przykładzie sektora handel / Dividend policy of companies listed on the Warsaw Stock Exchange on the example of the trading sector	405
Jolanta Żukowska: Geoeconomia nowej rzeczywistości / Geoeconomics of new reality	417

Wstęp

Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych wydajemy w serii Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Niniejsza publikacja, stanowiąca pierwszą z czterech części materiałów konferencyjnych, zawiera 36 opracowań, w tym sześć w języku angielskim. Zostały one poświęcone aktualnym problemom naukowo-badawczym z zakresu teorii ekonomii, realizacji polityki ekonomicznej – w wymiarze mikro- i makroekonomicznym – oraz zagadnieniom związanym ze stanem finansów publicznych w Polsce i na świecie.

Liczne grono autorów prezentuje wyniki swoich dociekań naukowych w postaci teoretycznych i empirycznych analiz związanych z polityką fiskalną na szczeblu centralnym i samorządowym, wykorzystaniem instrumentów polityki podatkowej w odniesieniu do opodatkowania kapitału, pracy i konsumpcji oraz z problemami polityki pieniężnej i rynku kapitałowego w skali krajowej i międzynarodowej. Ponadto zeszyt zawiera opracowania dotyczące nierówności społecznych, polityki regionalnej i lokalnej, rozwoju produkcji rolnej, obszarów wiejskich i przetwórstwa spożywczego, problemów sektora usług turystycznych i transportowych, jak również rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw, efektywności wydatków na B+R oraz polityki państwa w obszarze rynku pracy.

Publikacja nasza jest adresowana do środowisk naukowych i studentów wyższych uczelni oraz osób, które w praktyce zajmują się finansami publicznymi, współczesnymi problemami polityki ekonomicznej czy ekonomii. Poszczególne artykuły były recenzowane przez profesorów uniwersytetów, w większości kierowników katedr ekonomii lub polityki ekonomicznej. Za ich rzetelne recenzje chciałbym serdecznie podziękować. Dziękuję również pracownikom Katedry Ekonomii i Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w powstanie tej publikacji.

Jestem w pełni przekonany, że książka *Problemy ekonomii, polityki ekonomicznej i finansów publicznych* będzie Państwa inspirować do dalszych badań i dociekań naukowych oraz przyczyni się do powstania równie interesujących opracowań w przyszłości.

Jerzy Sokołowski

Dawid Obrzeźgiewicz

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
e-mail: dawid.obrzezgiewicz@ue.poznan.pl

WPLYW PODATKU OD TOWARÓW I USŁUG NA PŁYNNOŚĆ FINANSOWĄ PRZEDSIĘBIORSTWA

IMPACT OF VAT ON FINANCIAL LIQUIDITY OF COMPANY

DOI: 10.15611/pn.2016.439.22

JEL Classification: G38, H25, K34

Streszczenie: Utrzymanie płynności finansowej jest najważniejszym krótkookresowym celem każdego przedsiębiorstwa. Z drugiej strony istnieją ograniczenia, które zmniejszają poziom płynności podmiotów gospodarczych. Jednym z takich ograniczeń jest opodatkowanie obrotu. Podatek od towarów i usług z założenia powinien neutralnie wpływać na działalność podmiotów gospodarczych. Jednak w życiu gospodarczym można zauważyć sytuacje, w których powstanie zobowiązania podatkowego z tytułu VAT prowadzi do pogorszenia płynności finansowej przedsiębiorstwa. Celem artykułu jest analiza wpływu podatku od towarów i usług na płynność finansową przedsiębiorstwa. Cel opracowania wymógł zastosowanie adekwatnych metod badawczych: metody analizy literatury i aktów prawnych oraz metody analizy finansowej. W szczególności, w celu zdiagnozowania zakresu przedmiotowego artykułu, wykorzystano metodę symulacji.

Słowa kluczowe: opodatkowanie, płynność finansowa, podatek od towarów i usług, przepływy pieniężne.

Summary: Maintaining liquidity is the most important short-term purpose of a company. On the other hand, there are limitations that reduce the level of liquidity. One such limitation is the taxation of turnover. VAT should have a neutral effect on the activity of companies. However, in economic life there are situations in which VAT leads to the deterioration of financial liquidity. The aim of the article is to analyze the impact of VAT on the liquidity of company. The implementation of the objective will be supported by simulation method.

Keywords: taxation, financial liquidity, value added tax, cash flow.

1. Wstęp

Najważniejszym aspektem bieżącego zarządzania finansami przedsiębiorstwa jest płynność finansowa. Oprócz maksymalizacji zysku dla właścicieli płynność finansowa wymieniana jest jako główny cel działalności przedsiębiorstwa. Jednak płynność

finansowa jest ograniczana przez szereg czynników niezależnych bezpośrednio od podmiotu gospodarczego. Jednym z zagrożeń dla płynności finansowej jest istnienie podatków obrotowych.

Podatek od towarów i usług jest największym źródłem dochodów budżetu państwa. W Europie zauważalna jest tendencja do opodatkowania obrotu. Przyczyn popularności tej formy opodatkowania należy upatrywać w kategoriach psychologicznych, ponieważ podwyżka tego podatku nie wpływa w sposób bezpośredni na poziom dochodów i jest w dużej mierze powszechnie akceptowalna przez społeczeństwo. Prowadzi to do sytuacji, w której podatki pośrednie odgrywają z roku na rok coraz większą rolę. Z założenia podatek od towarów i usług powinien w neutralny sposób wpływać na działalność przedsiębiorstw. Jednak nie zawsze tak się dzieje.

W niniejszym artykule zostanie dokonana analiza wpływu podatku od towarów i usług na płynność finansową podmiotu gospodarczego. Ponadto zostanie przeprowadzona symulacja mająca na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: Czy VAT może wpływać na płynność finansową przedsiębiorstwa? Jaki jest kierunek wpływu: korzystny czy negatywny? Do odpowiedzi na te pytania zostaną wykorzystane sprawozdania finansowe oraz deklaracje VAT-7 przedsiębiorstwa z branży IT.

Celem artykułu jest zbadanie wpływu podatku od towarów i usług na płynność finansową przedsiębiorstwa.

Cel opracowania wymógł zastosowanie adekwatnych metod badawczych: metody analizy literatury i aktów prawnych oraz metody analizy finansowej. W szczególności, w celu zdiagnozowania zakresu przedmiotowego artykułu, wykorzystano metodę symulacji.

2. Płynność finansowa jako nadrzędny krótkookresowy cel przedsiębiorstwa

Głównym celem przedsiębiorstwa w długim okresie jest maksymalizacja wartości rynkowej. Z kolei celem polityki krótkookresowej przedsiębiorstwa jest utrzymanie płynności finansowej. Płynność finansowa w literaturze przedmiotu jest definiowana jako zdolność przedsiębiorstwa do regulowania zobowiązań krótkoterminowych [Bringham, Gapenski 2000]. W celu utrzymania płynności finansowej podmioty gospodarcze wykorzystują wyspecjalizowane narzędzia w postaci statycznych oraz dynamicznych wskaźników płynności. Bardzo ważnym ogniwem, pomagającym w utrzymaniu płynności, jest również sprawozdanie z przepływów pieniężnych [Gabrusewicz, Remlein 2011]. Osoby zarządzające przedsiębiorstwem muszą efektywnie zarządzać finansami, w czym bardzo ważną rolę odgrywa utrzymanie optymalnego poziomu płynności finansowej.

Statyczna analiza płynności pozwala na ocenę kondycji finansowej przedsiębiorstwa w zakresie obsługi zadłużenia. Podstawowym źródłem informacji dla statycznego pomiaru płynności jest bilans sporządzany w oparciu o zasadę memoriału i na ściśle określony dzień [Gabrusewicz 2014]. Stanowi on swoistą „fotografię” sytuacji

majątkowej i finansowej podmiotu gospodarczego. W literaturze przedmiotu najczęściej wykorzystywanymi wskaźnikami statycznej oceny płynności są [Sierpińska, Wędzki 2001]:

- wskaźnik bieżącej płynności finansowej (*current ratio*),
- wskaźnik płynności przyspieszonej (tzw. wskaźnik szybki (*quick ratio*)),
- wskaźnik środków pieniężnych (wypłacalności gotówkowej).

Styczne wskaźniki płynności oparte na danych pochodzących z bilansu przedsiębiorstwa nie w pełni odzwierciedlają zdolność przedsiębiorstwa do spłaty zobowiązań krótkoterminowych. Największą wadą tych wskaźników jest statyczne ujęcie danych, które są wykazywane na dany dzień. Pozycje wchodzące w formułę obliczeniową tych wskaźników mogą przyjmować różne wartości w zależności od tego, na jaki dzień został sporządzony bilans. Dokonując pomiaru płynności, trzeba uwzględnić w szczególności metody dynamiczne, nazywane często strumieniowymi. Opierają się one na rachunku przepływów pieniężnych, sporządzanym w oparciu o zasadę kasową. Kategoria gotówki netto z działalności operacyjnej najlepiej oddaje aktualną kondycję przedsiębiorstwa. Dla kontrahentów będących dostawcami stanowi ważną informację o zdolności danego przedsiębiorstwa do regulowania zobowiązań. Natomiast dla odbiorców może stanowić sygnał o możliwości zaostrożenia polityki kredytu kupieckiego w przypadku niskiego lub ujemnego poziomu gotówki netto z działalności operacyjnej. Kategoria zysku w dużej mierze jest zależna od przyjętych zasad rachunkowości, dlatego zarządzający przedsiębiorstwem mogą wpływać na wielkość zysku [Masztalerz 2008]. Kategoria gotówki netto z działalności operacyjnej jest w dużo mniejszym stopniu narażona na manipulacje w ramach tzw. kreatywnej rachunkowości. Obliczana jest na podstawie faktycznej różnicy pomiędzy wpływami i wydatkami środków pieniężnych w przedsiębiorstwie, gdzie nie ma możliwości sztucznej kreacji wpływów i wydatków [Remlein 2014].

Wskaźniki wykorzystywane przy dynamicznym pomiarze płynności ujmowane są w dwóch grupach, jako [Hamrol 2010]:

- wskaźniki wydajności gotówkowej,
- wskaźniki wystarczalności gotówkowej.

Wskaźniki wydajności gotówkowej przedstawiają, jaką wielkość wpływów gotówki osiąga przedsiębiorstwo ze zrealizowanej sprzedaży oraz z zaangażowanego majątku. Z punktu widzenia zwiększenia płynności finansowej przedsiębiorstwa preferowany jest wzrost wartości wskaźników wydajności gotówkowej w czasie. Wyżej wymienione wskaźniki można porównywać z analogicznymi danymi innych przedsiębiorstw działających w danej branży oraz z wartościami średnimi wskaźników obliczonymi dla całej branży [Gabrusewicz 2014].

Drugą grupę wskaźników obliczonych na podstawie przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej stanowią wskaźniki wystarczalności gotówkowej. Ich idea opiera się na wskazaniu, czy gotówka generowana z działalności operacyjnej wystarcza na pokrycie wydatków oraz zobowiązań przedsiębiorstwa [Sierpińska, Wędzki 2001].

Bardzo ważną rolę w kontekście płynności finansowej odgrywa poziom kapitału obrotowego netto. Na jego wartość wpływa strategia udzielania i zaciągania kredytu kupieckiego, czyli poziom należności i zobowiązań. Dodatni poziom kapitału obrotowego netto oznacza, iż płynność w ujęciu statycznym jest wysoka, z kolei w ujęciu dynamicznym kształtuje się na niskim poziomie. Niska płynność w ujęciu dynamicznym wynika z formuły obliczeniowej tej grupy wskaźników. We wszystkich w liczniku uwzględniany jest poziom gotówki netto z działalności operacyjnej. W przypadku dodatniego kapitału obrotowego netto poziom gotówki generowanej z działalności podstawowej przedsiębiorstwa jest niski, ponieważ środki pieniężne są „zamrożone” w należnościach i zapasach. W przypadku ujemnego poziomu kapitału obrotowego netto przedsiębiorstwo na ogół posiada dodatnią wartość gotówki generowanej z działalności operacyjnej, która pozytywnie wpływa na dynamiczny pomiar płynności. Sytuacja ta niekorzystnie oddziałuje na poziom płynności w ujęciu statycznym. Spowodowane jest to niskim poziomem należności oraz wysokim poziomem zobowiązań [Hamrol 2010].

Ocena wpływu VAT-u na płynność finansową przedsiębiorstwa poprzez pryzmat kapitału obrotowego netto może prowadzić do sprzecznych, wzajemnie wykluczających się wniosków. W związku z tym w niniejszym artykule za najbardziej rzetelny i miarodajny pomiar płynności należy uznać analizę w ujęciu dynamicznym. Rozliczenia związane z VAT bezpośrednio wpływają na przepływy gotówki z działalności operacyjnej i dynamiczny pomiar płynności w pełni oddaje zdolność przedsiębiorstwa do spłaty zobowiązań z uwzględnieniem i bez uwzględniania wpływu VAT-u.

3. Konstrukcja podatku od towarów i usług w Polsce

Koncepcja podatku od wartości dodanej zrodziła się w Europie Zachodniej w drugiej połowie XX wieku. Za twórcę tego podatku uznawany jest francuski ekonomista Maurice Lauré. Podatek od towarów i usług (VAT) jest podatkiem podlegającym regulacjom Unii Europejskiej poprzez Dyrektywę 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 roku.

Podatek od towarów i usług obowiązujący w Polsce jest modyfikacją idei podatku od wartości dodanej opracowanej w państwach Europy Zachodniej. Jest to pośrednia forma opodatkowania dochodów. Zaletami tego podatku są neutralność ze względu na transakcje międzynarodowe, neutralność ze względu na zmniejszenie ilości faz obrotu oraz neutralność ze względu na koszty uzyskania przychodu.

Podatnikami podatku od towarów i usług są podmioty posiadające osobowość prawną, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności [Ustawa z dnia 11 marca 2004 o podatku od towarów i usług, art. 15, ust. 1]. Podatek od towarów i usług obciąża wartość dodaną uzyskaną przez podatnika w danej fazie obrotu gospodarczego.

Konstrukcja podatku od wartości dodanej powinna uwzględniać podstawowe zasady. Po pierwsze, opodatkowany powinien być każdy obrót towarami lub usługami, co postuluje zasada powszechności opodatkowania. Po drugie, docelowym podmiotem opodatkowania jest konsument, który nie jest podatnikiem. Jednak to on ponosi ciężar podatku od towarów i usług. Ponadto nie ma on możliwości przeniesienia obciążenia podatkowego na inny podmiot. Kolejną zasadą jest proporcjonalność opodatkowania. Niestety, w praktyce ta zasada jest wielokrotnie łamana poprzez zastosowanie obniżonych stawek. Następnymi zasadami, które musi uwzględniać podatek od wartości dodanej, jest zasada jednokrotności opodatkowania oraz zasada unikania zakłócenia warunków konkurencji. Zasady te są podstawą stworzenia warunków dla dobrego funkcjonowania podatku od towarów i usług. Zasady opodatkowania muszą być jednolite, nie mogą zakłócać pracy przedsiębiorstw i wpływać na współzawodnictwo pomiędzy konkurentami na rynku. Ostatnią zasadą jest zasada fakturowa, polegająca na prawie do odliczenia podatku naliczonego w poprzedniej fazie obrotu od podatku należnego powstałego od obrotu zrealizowanego na kolejnym etapie [Litwińczuk 2008].

Na przestrzeni dwóch ostatnich dekad, ze względu na wprowadzane modyfikacje w ustawie o podatku od towarów i usług, przedstawione powyżej zasady i idee zostały częściowo złamane i coraz częściej mówi się o potrzebie gruntownej zmiany ustawy o podatku od towarów i usług.

Sprzedaż usług i towarów przez podmiot gospodarczy prowadzi do powstania podatku należnego i obowiązku ujęcia go w deklaracji za dany okres rozliczeniowy. VAT podwyższa wartość netto danej usługi lub towaru. Z kolei przy nabyciu materiałów i towarów służących działalności opodatkowanej powstaje podatek podwyższający cenę zakupu – podatek naliczony. Dla sprzedawcy materiałów i towarów jest to podatek należny. Podatnik na koniec każdego okresu rozliczeniowego (miesiąca lub kwartału) obowiązany jest złożyć deklarację podatkową, w której musi wykazać różnicę pomiędzy podatkiem należnym a podatkiem naliczonym. Dodatnia różnica powoduje powstanie zobowiązania podatkowego, które musi do 25. dnia następującego po zakończeniu okresu rozliczeniowego zostać odprowadzone do urzędu skarbowego. Ujemna różnica pomiędzy podatkiem należnym a naliczonym implikuje powstanie nadpłaty podatku od towarów i usług, która może zostać zwrócona podatnikowi na rachunek bankowy lub przeniesiona na następne okresy. Obniżenie podatku należnego o kwotę podatku naliczonego jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy wykonywane są czynności opodatkowane: odpłatna dostawa towarów, odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju, eksport towarów, import towarów, wewnątrzspółnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju oraz wewnątrzspółnotowa dostawa towarów [Pyzel 2009]. Ustawa o podatku od towarów i usług przewiduje sytuacje, w których pomimo występowania czynności opodatkowanej nie będzie można odliczyć podatku naliczonego od należnego [Ustawa z 11 marca 2004 o podatku od towarów i usług, art. 88].

Podatek od towarów i usług podmioty nieposiadające statusu małego podatnika rozliczają za okres, w którym została dokonana sprzedaż, niezależnie od dokonanych płatności (memoriałowo), co może wpływać na płynność finansową przedsiębiorstwa i prowadzić do jej zmniejszenia. Powstanie zobowiązania podatkowego z tytułu VAT przy wysokim poziomie gotówki „zamrożonej” w należnościach może spowodować utratę płynności przez przedsiębiorstwo. W przypadku braku środków pieniężnych na uregulowanie zobowiązania podatkowego w całości podmiot gospodarczy będzie musiał znaleźć alternatywne źródło finansowania podatku.

4. Podatek od towarów i usług a płynność finansowa przedsiębiorstwa – ujęcie empiryczne

Podmioty gospodarcze przy zakupie towarów i materiałów niezbędnych do produkcji bardzo często korzystają z odroczonej terminowości płatności. Nabycie z wykorzystaniem kredytu kupieckiego prowadzi do powstawania zobowiązań z tytułu dostaw i usług, w których zawarty jest podatek od towarów i usług. Analogiczna sytuacja jest przy sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wtedy również wykorzystuje się wydłużone terminy płatności. Skutkuje to powstaniem należności z tytułu dostaw i usług, zawierających VAT. W związku z tym nasuwa się pytanie: jak kształtowałaby się płynność finansowa przedsiębiorstwa, gdyby wyeliminowany został wpływ podatku od towarów i usług ujętego w należnościach i zobowiązaniach handlowych przedsiębiorstwa? Jakie wartości prezentowałyby wskaźniki płynności finansowej zarówno w ujęciu dynamicznym, jak i statycznym?

Do przeprowadzenia badań empirycznych zostały wykorzystane dane pochodzące z podmiotu gospodarczego z branży informatycznej, którego głównym przedmiotem działalności jest sprzedaż oprogramowania do kas fiskalnych oraz wynajem majątku trwałego. W celu dokonania symulacji zostały wykorzystane sprawozdania finansowe oraz deklaracje VAT wymienionego przedsiębiorstwa z lat 2013-2015.

Pierwszy etap badania obejmował analizę, czy VAT zawarty w należnościach i zobowiązaniach handlowych wpływa (i w jaki sposób) na płynność finansową podmiotu gospodarczego? Na podstawie danych z analizowanego przedsiębiorstwa zbadano wartość podatku od towarów i usług zawartą w należnościach i zobowiązaniach. W celu obliczenia kwoty VAT-u zawartej w zobowiązaniach konieczne było obliczenie średnioważonej miesięcznej stawki podatku naliczonego za grudzień danego roku. Średnioważoną stawkę obliczono, dzieląc kwotę podatku naliczonego przez wartość netto zakupów towarów i usług dokonanych przez badany podmiot gospodarczy w okresie podlegającym analizie. Obliczenie kwoty VAT-u zawartej w należnościach wymagało ustalenia miesięcznej średnioważonej stawki podatku należnego za grudzień danego roku. Średnioważoną stawkę obliczono poprzez zastosowanie ilorazu podatku należnego i podstawy opodatkowania za dany okres. Średnioważone stawki podatku od towarów i usług zostały obliczone zarówno przy zakupie, jak i przy sprzedaży, w związku z tym, że przedsiębiorstwo w analizowa-

nym okresie dokonywało transakcji, przy których nie zawsze była stosowana podstawowa 23% stawka VAT-u. Średnioważone stawki podatku naliczonego i należnego zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Średnioważone stawki podatku naliczonego i należnego

Wyszczególnienie	Grudzień 2013	Grudzień 2014	Grudzień 2015
VAT naliczony	344 559	445 020	773 507
Wartość (netto) zakupionych towarów i usług	1 569 466	2 024 665	3 518 402
Średnioważona stawka VAT-u naliczonego	21,95%	21,98%	21,98%
VAT należny	1 597 285	1 348 058	1 053 593
Podstawa opodatkowania	7 260 388	6 132 796	4 789 060
Średnioważona stawka VAT-u należnego	22,00%	21,98%	22,00%

Źródło: opracowanie własne.

Średnioważone stawki podatku naliczonego oraz należnego wykorzystane zostały do obliczenia VAT-u zawartego w należnościach i zobowiązaniach. Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa obejmowało kwoty należności oraz zobowiązań z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty do 12 miesięcy, wyrażone w wartości brutto, czyli uwzględniające podatek od towarów i usług. W dalszej kolejności wartości brutto należności oraz zobowiązań zostały oczyszczone z VAT poprzez zastosowanie średnioważonych stawek VAT. W ten sposób otrzymano należności netto oraz zobowiązania netto. Tabela 2 zawiera obliczenia dotyczące VAT-u zawartego w należnościach oraz zobowiązaniach.

Tabela 2. VAT zawarty w zobowiązaniach oraz należnościach z tytułu dostaw i usług

Wyszczególnienie	Grudzień 2013	Grudzień 2014	Grudzień 2015
Zobowiązania brutto	4 634 729,70	1 125 961,30	3 957 434,12
Średnioważona stawka VAT-u naliczonego	21,95%	21,98%	21,98%
Zobowiązania netto	3 617 227,41	878 475,77	3 087 407,62
VAT zawarty w zobowiązaniach	1 017 502,29	247 485,53	870 026,50
Należności brutto	13 246 826,38	11 157 806,61	13 877 302,03
Średnioważona stawka VAT-u należnego	22,00%	21,98%	22,00%
Należności netto	10 332 524,40	8 705 194,38	10 824 296,16
VAT zawarty w należnościach	2 914 301,98	2 452 612,23	3 053 005,87

Źródło: opracowanie własne.

W dalszej kolejności zbadano, w jaki sposób (korzystny lub niekorzystny) VAT wpływa na płynność finansową przedsiębiorstwa. Od kwoty VAT-u zawartej w należnościach odjęto kwotę VAT-u zawartą w zobowiązaniach oraz kwotę zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług wynikającą z miesięcznych deklaracji VAT-7. Przeprowadzona analiza miała na celu stwierdzenie, czy badane przedsię-

biorstwo korzystało z środków z podatku naliczonego (w sytuacji nadwyżki zobowiązań nad należnościami) lub czy posiadało niezainkasowany podatek (w przypadku nadwyżki należności nad zobowiązaniami). Wystąpienie drugiej sytuacji implikuje konieczność znalezienia innego źródła finansowania podatku od towarów i usług, który jest wymagalny do zapłaty w urzędzie skarbowym. Przedstawione powyżej obliczenia zostały zawarte w tabeli 3.

Tabela 3. Wpływ VAT-u zawartego w należnościach oraz zobowiązaniach na przepływy pieniężne przedsiębiorstwa

Wyszczególnienie	Grudzień 2013	Grudzień 2014	Grudzień 2015
A. VAT zawarty w należnościach	2 914 301,98	2 452 612,23	3 053 005,87
B. VAT zawarty w zobowiązaniach	1 017 502,29	247 485,53	870 026,50
C. Zobowiązanie z tytułu VAT	1 252 726,91	903 038,00	280 086,01
D. Różnica (A-B-C)	644 072,78	1 302 088,69	1 902 893,36

Źródło: opracowanie własne.

W analizowanym podmiocie gospodarczym VAT zawarty w należnościach przewyższa VAT zawarty w zobowiązaniach. Taka sytuacja niekorzystnie wpływa na płynność finansową przedsiębiorstwa. Wyszczególnione w wierszu D tabeli 3 kwoty podlegają wpłacie do urzędu skarbowego, powodując zmniejszenie płynności finansowej przedsiębiorstwa poprzez zmniejszenie stanu środków pieniężnych. Dodatkowo analizowany podmiot gospodarczy musi znaleźć inne źródło pokrycia podatku, w momencie gdy będzie on wymagany do zapłaty. Odwrotna sytuacja miałaby miejsce, gdyby w tabeli 3 w wierszu D wystąpiłyby wartości ujemne. Oznaczałoby to, że VAT zawarty w zobowiązaniach wraz z zobowiązaniami z tytułu VAT przewyższa VAT zawarty w należnościach. Korzystnie wpłynęłoby to na płynność finansową przedsiębiorstwa mierzoną wartością przepływów pieniężnych, ponieważ przedsiębiorstwo mogłoby korzystać z gotówki wynikającej z podatku naliczonego. Wyżej opisane zależności zostały zaprezentowane w tabeli 4.

Tabela 4. Zależność pomiędzy wartością VAT-u a płynnością finansową przedsiębiorstwa mierzoną wartością przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie	Płynność finansowa
VAT w należnościach > VAT w zobowiązaniach + zobowiązanie z tytułu VAT	niższa
VAT w należnościach < VAT w zobowiązaniach + zobowiązanie z tytułu VAT	wyższa

Źródło: opracowanie własne.

Pełne zobrazowanie wpływu VAT-u na płynność finansową analizowanego przedsiębiorstwa wymaga obliczenia statycznych i dynamicznych wskaźników płynności. Dla dokonania prawidłowych obliczeń zastosowano skorygowane o VAT odpowiednie pozycje sprawozdań finansowych badanego podmiotu gospodarczego.

W pierwszej kolejności dokonany został statyczny pomiar płynności. Statyczne wskaźniki płynności finansowej obliczono zarówno z uwzględnieniem wpływu VAT-u oraz po eliminacji wpływu podatku od towarów i usług na pozycje należności i zobowiązań krótkoterminowych. Wyniki obliczeń zostały przedstawione w tabeli 5.

Tabela 5. Stacyjny pomiar płynności

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT
Wskaźnik bieżącej płynności finansowej	2,92	3,80	8,85	13,38	6,88	8,69
Wskaźnik płynności przyspieszonej	2,26	2,84	6,44	9,59	5,27	6,58
Wskaźnik środków pieniężnych	0,43	0,76	2,70	4,92	2,19	3,38

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w tabeli 5 potwierdzają niekorzystny wpływ podatku od towarów i usług na płynność finansową analizowanego przedsiębiorstwa. W okresie będącym przedmiotem analizy wszystkie statyczne wskaźniki płynności przyjmują wyższe wartości po eliminacji wpływu podatku od towarów i usług. Największe różnice zaobserwowano w 2014 roku. Przyczyną tak dużych różnic był wysoki poziom VAT zawartego w należnościach, a także wzrastająca kwota należności w latach 2014-2015. Ponadto w 2014 roku w porównaniu z rokiem 2013 zanotowano znaczący spadek zarówno wartości zobowiązań, jak i VAT-u zawartego w zobowiązaniach, co korzystnie wpływało na poziom płynności finansowej w ujęciu statycznym.

Następny etap analizy wskaźnikowej wpływu VAT-u na płynność finansową przedsiębiorstwa obejmował obliczenie oraz zestawienie dynamicznych wskaźników płynności zawierających VAT i oczyszczonych z wpływu VAT-u. W tabeli 6

Tabela 6. Dynamiczny pomiar płynności – wskaźniki wydajności gotówkowej

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT
Wskaźnik wydajności gotówkowej sprzedaży	0,17	0,18	-0,02	0,01	0,10	0,14
Wskaźnik wydajności gotówkowej zysku	0,61	0,68	-0,18	0,11	0,65	0,94
Wskaźnik wydajności gotówkowej majątku ogółem	0,19	0,22	-0,02	0,02	0,12	0,18
Wskaźnik wydajności gotówkowej majątku obrotowego	0,34	0,41	-0,03	0,02	0,14	0,21
Wskaźnik wydajności gotówkowej majątku trwałego	0,42	0,47	-0,08	0,05	1,20	1,74

Źródło: opracowanie własne.

zaprezentowano wyniki pierwszego etapu dynamicznej analizy płynności, który polegał na obliczeniu wskaźników wydajności gotówkowej analizowanego podmiotu gospodarczego.

Przedstawione wyniki obliczeń, dotyczące wskaźników wydajności gotówkowej badanego przedsiębiorstwa, potwierdzają tezę o negatywnym wpływie VAT na płynność finansową podmiotu gospodarczego. Wszystkie wskaźniki w całym okresie objętym badaniem przyjmują wyższe wartości po wyeliminowaniu podatku od towarów i usług. W 2013 roku różnica pomiędzy wskaźnikami obliczonymi z uwzględnieniem i bez uwzględniania VAT-u jest nieznaczna. Jednak w 2014 roku różnica ta jest już bardziej znacząca. Ponadto w 2014 roku wskaźniki obliczone z uwzględnieniem wpływu VAT-u przyjmują ujemne wartości, co odzwierciedla ujemną wartość przepływów pieniężnych netto z podstawowej (operacyjnej) działalności podmiotu gospodarczego. Jednak eliminacja VAT-u przyczynia się do powstania dodatniego przepływu gotówkowego z działalności operacyjnej, co przekłada się na dodatnią wartość wskaźników wydajności gotówkowej. W ostatnim okresie analizy występują największe różnice w poziomie wskaźników. Wskaźniki obliczone na podstawie danych nieoczyszczonych z wpływu VAT-u przyjmują wartości zdecydowanie niższe w porównaniu ze wskaźnikami opartymi na danych z wyeliminowanym wpływem VAT-u.

Ostatnim etapem analizy wskaźnikowej płynności finansowej analizowanego podmiotu gospodarczego było obliczenie wskaźników wystarczalności gotówkowej, stanowiącej drugą część dynamicznego pomiaru płynności. Wyniki obliczeń zostały zaprezentowane w tabeli 7.

Tabela 7. Dynamiczny pomiar płynności – wskaźniki wystarczalności gotówkowej

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT	z VAT	bez VAT
Wskaźnik wystarczalności gotówki operacyjnej na spłatę długów krótkoterminowych	1,34	2,02	-0,16	0,14	1,05	2,14
Wskaźnik ogólnej wystarczalności gotówki operacyjnej	1,50	1,67	-0,16	0,10	2,10	3,04
Wskaźnik wystarczalności gotówki na wydatki inwestycyjne	1,66	1,85	-0,62	0,37	2,10	3,04

Źródło: opracowanie własne.

Analiza wskaźników wystarczalności gotówkowej dowiodła, że w przedsiębiorstwie podlegającym badaniu w latach 2013-2015 podatek od towarów i usług w znaczący sposób wpływał na płynność finansową. W całym analizowanym okresie zależność ta była negatywna. Podobnie jak w przypadku wskaźników wydajności gotówkowej, wskaźniki wystarczalności gotówkowej w 2014 roku przyjmują ujemne wartości. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest wykorzystywanie w liczniku wskaź-

ników zarówno wystarczalności, jak i wydajności gotówkowej przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej.

Analiza wskaźnikowa zarówno w ujęciu statycznym, jak i w ujęciu dynamicznym dowiodła niekorzystnego wpływu podatku od towarów i usług na płynność finansową badanego przedsiębiorstwa. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy należy upatrywać w kwocie VAT-u osadzonego w należnościach, która znacząco przewyższa kwotę VAT-u zawartego w zobowiązaniach. Szczególnie widoczne jest to w latach 2014-2015. W 2013 roku, kiedy poziom zobowiązań wynosił ponad 7 mln zł, podatek zawarty w należnościach w niewielkim stopniu wpływał na zmniejszenie płynności finansowej. Jednak w 2014 roku wartość zobowiązań w analizowanym przedsiębiorstwie spadła, z kolei realizacja dodatkowej marży na sprzedaży przyczyniała się do dynamicznego wzrostu należności. Taki stan rzeczy w znaczącym stopniu zwiększył efekt negatywnego wpływu VAT-u na płynność finansową przedsiębiorstwa.

Dokonana analiza płynności na przykładzie wybranego podmiotu gospodarczego z branży IT dobitnie ukazała złamanie nadrzędnej zasady stosowanej w konstrukcji podatków – zasady neutralności opodatkowania. Podatek od towarów i usług jest fundamentem polskiego systemu podatkowego, jednak nie spełnia podstawowych reguł związanych z neutralnością opodatkowania. Zarówno wyżej opisany negatywny wpływ na płynność finansową przedsiębiorstwa, jak i zastosowanie zróżnicowanych stawek, a także różne okresy rozliczeniowe w przypadku tego podatku wprost łamią zasadę neutralności opodatkowania.

5. Zakończenie

Przeprowadzona analiza wykazała negatywny wpływ podatku od towarów i usług na płynność finansową przedsiębiorstwa z branży IT. Objawia się on w mniejszym poziomie przepływów pieniężnych generowanych z działalności operacyjnej. Główną przyczyną negatywnego wpływu jest duża kwota VAT-u „zamrożona” w należnościach w badanym okresie. Powoduje to powstanie kwoty niezainkasowanego przez przedsiębiorstwo podatku należnego, który negatywnie wpływa na wielkość środków pieniężnych przedsiębiorstwa. Symulacja, w której dokonano eliminacji VAT-u z należności i zobowiązań, doprowadziła do skokowego zwiększenia płynności w ujęciu statycznym i dynamicznym. Wszystkie przedstawione w artykule wskaźniki płynności odnotowały wzrost swoich wartości.

Warto zaznaczyć, iż jest możliwa do wystąpienia sytuacja, w przypadku której podatek od towarów i usług korzystnie wpływałby na płynność finansową przedsiębiorstwa. Taka sytuacja miałaby miejsce, gdyby kwota podatku naliczonego przewyższała kwotę podatku należnego. Spowodowałoby to powstanie należności z tytułu VAT i korzystnie wpływałoby na poziom płynności finansowej przedsiębiorstwa.

Podatek od towarów i usług w swojej budowie nie jest podatkiem idealnym i wpływa na działalność przedsiębiorstw. Może implikować problemy w bieżącym zarządzaniu finansami podmiotu gospodarczego.

Literatura

- Bringham E.F., Gapenski L.C., 2000, *Zarządzanie finansami*, t. II, PWE, Warszawa.
- Gabrusewicz W., 2014, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa Teoria i zastosowanie*, PWE, Warszawa.
- Gabrusewicz W., Remlein M., 2011, *Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa – jednostkowe i skonsolidowane*, PWE, Warszawa.
- Hamrol M., 2010, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa – ujęcie sytuacyjne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Litwińczuk H., 2008, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, t. II, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Masztalerz M., 2008, *Pomiar efektywności przedsiębiorstwa w kontekście zarządzania wartością*, [w:] *Sprawozdawczość finansowa i audyt w firmie*, materiały konferencyjne, KIBR, Poznań.
- Pyzel B., 2009, *Odliczenia i zwrot VAT*, ODDK, Gdańsk.
- Remlein M., 2014, *Cash pooling jako instrument zarządzania środkami pieniężnymi w grupie kapitałowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 830, s. 135-145.
- Sierpińska M., Wędzki D., 2001, *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 o podatku od towarów i usług, Dz.U. z 2004, nr 54, poz. 535 ze zm.